

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення навчальної дисципліни

ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

*для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
напрямку підготовки 013 Початкова освіта*

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Кафедра педагогіки, початкової освіти,
психології та менеджменту

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до вивчення навчальної дисципліни
ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

*для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
напряму підготовки 013 Початкова освіта*

Укладач:
Т. В. Гордієнко

УДК 373.3(076)

М54

Рекомендовано Вченою Радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 14 від 30.05.2024 р.

Рецензенти:

Бобро А. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Новгородський Р. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

М54 Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня напряму підготовки 013 Початкова освіта / уклад.: Т. В. Гордієнко. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. – 65 с.

Зміст методичних рекомендацій відповідає навчальному плану спеціальності 013 Початкова освіта та робочій програмі з дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти».

Згідно тем, включених до курсу навчальної дисципліни сформовано тематику лекційного курсу, практичних занять з метою закріплення здобувачами теоретичних знань, одержаних на лекційних заняттях чи в результаті самостійного вивчення необхідного матеріалу і одержання практичних навичок.

Завдання до практичних робіт розроблені з метою формування професійних компетентностей і вдосконалення у здобувачів вищої освіти знань, умінь та навичок з дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти».

Методичні рекомендації адресовані здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти, а також викладачам спеціальності 013 Початкова освіта у процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти».

УДК 373.3(076)

© Т. В. Гордієнко,
укладання, 2024
© НДУ ім. М. Гоголя, 2024

ЗМІСТ

Передмова	5
Опис навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти» ...	7
Мета, компетентності та очікувані результати вивчення дисципліни	8
Тематичний план лекційного курсу	10
Плани практичних занять.....	12
Практичне заняття № 1. Інклюзивна освіта як сфера відповідальності держави і громадянського суспільства.....	12
Практичне заняття № 2. Інклюзія: періодизація за віком та соціальна інклюзія	15
Практичне заняття № 3. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями психофізичного розвитку та особливості роботи з ними в умовах корекційної та інклюзивної освіти	18
Практичне заняття № 4. Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти	22
Практичне заняття № 5. Додаткові освітні послуги в інклюзивному середовищі.....	25
Практичне заняття № 6. Сутність процесів адаптації та модифікації для вдосконалення процесу освіти учнів з особливими освітніми потребами.....	28
Практичне заняття № 7. Посада асистента вчителя в закладі освіти з інклюзивним навчанням	31
Практичне заняття № 8. Спільне викладання як запорука успішної взаємодії учителя та асистента вчителя	34
Практичне заняття № 9. Корекція відхилень у поведінці дітей...	36
Практичне заняття № 10. Сучасні технології та методики навчання учнів з особливими освітніми потребами.....	38

Самостійна робота здобувачів	41
Перелік рекомендованих безкоштовних онлайн-курсів з навчальної дисципліни для неформальної освіти	44
Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів	53
Політика курсу	54
Орієнтовний перелік питань для підготовки до екзамену	56
Список рекомендованих джерел	61

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку суспільства особливо нагальною постає проблема прищеплення та збереження гуманістичних цінностей, відповідно до яких будь-яка людина від народження має право на реалізацію власних потреб і запитів, реалізуючи основні засади інклюзії.

Поняття «інклюзія», уперше закріплене в Загальній декларації прав людини 1948 року, знаходить відображення в усіх міжнародних документах у галузі освіти, а «інклюзивна освіта» виступає світовою тенденцією, що є показником культурного рівня розвитку країни. У зв'язку з цим, реалізація освітніх і соціальних потреб особистостей, що мають певні відхилення у розвитку, має забезпечуватися фахівцями, здатними виконувати професійно-педагогічні функції в умовах інклюзивної освіти. Одним із головних чинників реалізації професійно-педагогічних функцій педагогічних працівників в умовах інклюзивної освіти є початкова школа.

Як зазначено в Концепції «Нова українська школа», закон України «Про освіту» визначив поняття особи з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту.

Тобто до категорії таких осіб можуть підпадати не тільки учні з інвалідністю, а й внутрішньо переміщені особи, діти-біженці та діти, які потребують додаткового та тимчасового захисту, особи, які здобувають спеціалізовану освіту та / або можуть прискорено опанувати зміст навчальних предметів, учні з особливими мовними освітніми потребами (наприклад, ті, які здобувають загальну середню освіту мовами, що не належать до слов'янської групи мов) тощо.

Таким чином, визначення суті, ролі, змісту соціального та освітнього середовища в інклюзивному освітньому просторі початкової школи має базуватись на основних засадах інклюзії, реалізовувати провідні завдання модернізації освіти та державної освітньої політики в Україні.

Узаємозв'язок соціального та освітнього середовища обумовлює формування інклюзивної готовності майбутнього вчителя початкової школи, що передбачає формування спеціальних знань, умінь і компетентностей для реалізації професійних функцій в інклюзивному освітньому просторі початкової школи.

Реалізація професійних функцій в інклюзивному освітньому просторі початкової школи передбачає формування компетентностей:

предметної, соціальної, психологічної, комунікативної, оберігаючої, інформативної.

Зміст пропонованих методичних рекомендацій відповідає навчальному плану спеціальності 013 Початкова освіта та робочій програмі з дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти».

Згідно тем, включених до курсу навчальної дисципліни сформовано тематику лекційного курсу, практичних занять з метою закріплення здобувачами теоретичних знань, одержаних на лекційних заняттях чи в результаті самостійного вивчення необхідного матеріалу і одержання практичних навичок.

Завдання до практичних робіт розроблені з метою формування професійних компетентностей і вдосконалення у здобувачів вищої освіти знань, умінь та навичок з дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти».

Методичні рекомендації адресовані здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти, а також викладачам спеціальності 013 Початкова освіта у процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

Заклад вищої освіти	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет/інститут	педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра	педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту
Мова навчання	українська
Розробник/и	к.пед.н., доц. Гордієнко Т.В.
Освітня програма	013 Початкова освіта
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Затверджено	Засіданням кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту протокол № 1 від 30.08.2023
Обсяг дисципліни	Денна: 3 кредити ECTS, що відповідає 90 академічним годинам, з яких 30 годин - аудиторне навчання (лекції - 10 год., практ. - 20 год.) і 60 год. - самостійна робота. Заочна: 3 кредити ECTS, що відповідає 90 академічним годинам, з яких 10 годин - аудиторне навчання (лекції - 4 год., практ. - 6 год.) і 80 год. - самостійна робота.
Статус дисципліни	обов'язкова

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Педагогіка інклюзивної освіти» розроблена для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти і є окремим освітнім компонентом освітньої програми «Початкова освіта» за спеціальністю 013 Початкова освіта.

Інклюзивна освіта на сьогодні це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти. Відповідно її впровадження в Україні зумовило потребу у підготовці педагогів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі.

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти» є розкриття специфіки інклюзивної педагогіки, змісту роботи з дітьми з особливими потребами в початковій школі.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти» є:

- набуття знань з теорії і практики інклюзивної освіти;
- формування і розвиток умінь та навичок комплексного застосування у професійній діяльності різноманітних навчальних стратегій та технологій організації інклюзивної освіти в початковій школі;
- формування уявлень про партнерську взаємодію суб'єктів інклюзивної освіти та готовності до ефективного партнерства.

Вивчення дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОПП «Початкова освіта» сприяє набуттю здобувачами *компетентностей*:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в професійно-педагогічній та науково-пошуковій діяльності у сфері початкової освіти.

 Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК5. Здатність усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку

 Спеціальні компетентності (СК)

СК3. Здатність застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.

СК4. Здатність до педагогічного партнерства (наставництво, супервізія), формування спільноти учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

СК5. Здатність до організації інклюзивного навчання здобувачів початкової освіти.

СК10. Здатність до співпраці зі здобувачами початкової освіти для вироблення ідей, пов'язаних з освітнім проектом, розробкою та реалізацією освітнього проекту.

 Очікувані результати навчання з навчальної дисципліни:

ПР6. Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу.

ПР7. Формувати в здобувачів початкової освіти здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії.

ПР8. Моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи, організовувати співпрацю фахівців у інклюзивному класі.

ПР11. Розробляти та реалізовувати освітні проекти зі здобувачами початкової освіти.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

☑ ЛЕКЦІЯ 1. Теоретичні та практичні аспекти інклюзивної освіти

План

1. Розвиток інклюзивної освіти: зарубіжний та вітчизняний досвід
2. Супровід дітей з особливими потребами в освітніх установах
3. Прикладні питання інклюзивного навчання осіб з порушеннями психофізичного розвитку

Література до теми: О - 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 25; Д - 4, 5, 6, 7; Е - 1, 3, 4, 5, 6, 7

☑ ЛЕКЦІЯ 2. Сучасні тенденції функціонування закладів освіти інклюзивного типу в Україні та зарубіжних країнах

План

1. Становлення та розвиток інклюзивної освіти в країнах Західної Європи
2. Становлення та розвиток інклюзивної освіти в країнах Північної Америки
3. Інклюзивні тенденції розвитку системи освіти в країнах пострадянського простору
4. Концептуальні засади розвитку інклюзивної освіти в Україні

Література до теми: О - 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 16, 20, 22, 25; Д - 6, 7; Е - 1, 3, 4, 5, 6, 7

☑ ЛЕКЦІЯ 3. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища

План

1. Культура інклюзивності.
2. Якісний менеджмент і стратегічне планування.
3. Доступність інформаційної і матеріально-технічної бази та інфраструктури. в ЗЗСО
4. Батьки - учасники створення інклюзивного середовища.

Література до теми: О - 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 16, 20, 22, 25; Д - 3, 4, 5, 8; Е - 1, 3, 4, 5, 7, 9.

☑ **ЛЕКЦІЯ 4. Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії**

План

1. Визначення рівнів підтримки.
2. Планування освітнього процесу дитини з особливими освітніми потребами.
3. Створення та організація роботи команди психологопедагогічного супроводу.
4. Організація дистанційного навчання для учнів з особливими освітніми потребами.

Література до теми: О - 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 16, 20, 22, 25; Д - 1, 3, 4; Е - 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10.

☑ **ЛЕКЦІЯ 5. Технології реалізації провідних напрямів корекційно-розвивальної роботи в умовах інклюзії**

План

1. Сенсорний розвиток
2. Сенсомоторна корекція розвитку
3. Розвиток мовлення, альтернативна комунікація
4. Соціальна адаптація, соціально-побутове орієнтування
5. Ритміка
6. Основи статевого виховання

Література до теми: О - 1, 2, 3, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 24; Д - 2, 9; Е - 1, 2, 3, 4, 8.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

✓ Практичне заняття № 1

Тема: Інклюзивна освіта як сфера відповідальності держави і громадянського суспільства

Мета: - проаналізувати роль як держави, так і громадянського суспільства у забезпеченні доступності якісної освіти для всіх громадян, незалежно від їхньої індивідуальної особливості чи потреби;
- ознайомитись з політикою, програмами, законодавством та практичними ініціативами, спрямованими на створення інклюзивного освітнього середовища, а також оцінку їх ефективності та імплементації, що сприятиме розвитку суспільного усвідомлення про необхідність рівних можливостей у сфері освіти та сприяє формуванню соціальної відповідальності серед різних суб'єктів.

I. Обговорення питань:

1. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи
2. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти
3. Світовий досвід включення дітей з особливими освітніми потребами в освітній процес ЗЗСО
4. Система управління інклюзивною освітою
5. Характеристика мережі закладів для дітей з ООП.
6. Організація інклюзивної освіти в умовах воєнного часу.

II. Виконання практичних завдань:

Складання розширеної довідки щодо законодавства України у сфері інклюзивної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik dla pedagogów i батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.
2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків: Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.
3. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.

4. Наталія Матвеева. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом: Практикум. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2020. НАІР, 188 с.
5. Основи інклюзивної освіти в початковій школі: робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 125 с.
6. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник:/ за заг. ред. Колупаєвої А.А. К: «А. С. К.», 2012. 308 с.
7. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.
8. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
9. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРИНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
10. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ 2000», 2019. 264 с.

Додаткова література:

1. Гордієнко Т. В., Філоненко О. С., Бобро А. А. Особливості інклюзивного навчання здобувачів початкової освіти. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. В. В. Бурназової. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. № 3 с.7-13
2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./[Тоні Бут]; пер. з англ. .: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.190 с.

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. Державна служба якості освіти. https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 30.01.2024).
2. Інклюзивне навчання <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
3. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/653/25d/630/65325d630b634556478794.pdf> (дата звернення: 30.01.2024).

4. Про повну загальну середню освіту: Закон України.
URL:https://rada.info/upload/users_files/41996790/288718669157e3fe66811992200e6b4d.docx. (дата звернення: 30.01.2024).

5. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 08.08. 2013 р. № 1/9-539.
URL:<https://osvita.ua/legislation/other/36815/>. (дата звернення: 30.01.2024).

✓ Практичне заняття № 2

Тема: *Інклюзія: періодизація за віком та соціальна інклюзія*

Мета: - дослідження процесу інклюзії в різних вікових категоріях та в аспекті соціальної інклюзії;

- вивчення різних етапів розвитку дитини та особливостей їхнього навчання та соціалізації, а також аналіз методів та стратегій забезпечення доступності освіти та участі у суспільстві для людей з різними потребами;

- усвідомлення механізмів формування включеного суспільства, допомагає виявленню проблемних питань та розробці ефективних стратегій інклюзивного розвитку.

I. Обговорення питань:

1. Програми раннього втручання та супроводу.
2. Інклюзія в закладах дошкільної освіти.
3. Інклюзивна освіта в закладах загальної середньої освіти.
4. Рівні підтримки дітей з ООП.
5. Програми переходу (транзиції) молоді з інвалідністю до дорослого життя.

II. Виконання практичних завдань:

Дослідити наявні теоретичні підходи до періодизації інклюзивної освіти за віком, зосереджуючись на вікових категоріях учнів та їхніх особливостях розвитку.

Розробити план інклюзивних заходів або уроків для конкретної вікової групи учнів з різними особливими освітніми потребами.

Ознайомитись з Програмою корекційно-розвивальних занять з дітьми неготовими до шкільного навчання «Лісова Абетка» укладачів Кльоц Л.А. Сидоренко Н.О. https://docs.google.com/document/u/0/d/1B6SIkk7pOoMRtgzkwoiH zr8ajIN9vvaV3mcnd_alyLI/mobilebasic

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Інклюзивна освіта від А до Я: порадник для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.
2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.

3. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
4. Наталія Матвеева. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом: Практикум. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2020. НАІР, 188 с.
5. Основи інклюзивної освіти в початковій школі: робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 125 с.
6. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник:/ за заг. ред.. Колупаєвої А.А. К: «А. С. К.», 2012. 308 с.
7. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.
8. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
9. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРИНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
10. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ 2000», 2019. 264 с.

Додаткова література:

1. Філоненко О.С., Гордієнко Т.В. Урахування індивідуальних особливостей учнів з особливими освітніми потребами в освітньому процесі початкової школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* / редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 77. Т.2 с.54-58
2. Гордієнко Т.В., Дубровська Л.О., Дубровський В.Л. Особливості організації інклюзивного навчання в початковій школі. *Педагогічні науки: теорія та практика*. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 2 (38). с.120-125
3. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./[Тоні Бут]; пер. з англ. .: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.190 с.

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. Державна служба якості освіти. https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/-Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 30.01.2024).
2. Інклюзивне навчання <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
3. Про повну загальну середню освіту: Закон України. URL: https://rada.info/upload/users_files/41996790/288718669157e3fe66811992200e6b4d.docx. (дата звернення: 30.01.2024).
4. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 08.08. 2013 р. № 1/9-539. URL: <https://osvita.ua/legislation/other/36815/>. (дата звернення: 30.01.2024).
5. Програма корекційно-розвивальних занять з дітьми неготовими до шкільного навчання «Лісова Абетка». Укладачі Кльоц Л.А. Сидоренко Н.О. https://docs.google.com/document/u/0/d/1B6SIkk7-pOoMRtgzkwoiHrz8ajIN9vvaV3mcnd_alyLI/mobilebasic (дата звернення: 09.04.2024).

Практичне заняття № 3

Тема: Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями психофізичного розвитку та особливості роботи з ними в умовах корекційної та інклюзивної освіти

Мета: - дослідження процесів розвитку та навчання у дітей з особливими освітніми потребами на початковому етапі освіти;

- аналіз психологічних, педагогічних та соціальних аспектів їхнього розвитку, вивчення специфіки навчальних потреб та методів роботи з цією категорією учнів;

- визначення оптимальних стратегій підтримки та стимулювання розвитку особистості молодшого школяра з особливими освітніми потребами з метою забезпечення їхнього повноцінного інтегрування у освітній процес та суспільство.

I. Обговорення питань:

Особливості розвитку, навчання та виховання дітей:

- з порушеннями мовлення;
- із затримкою психічного розвитку;
- з порушеннями опорно-рухової системи;
- порушеннями слухової функції;
- порушеннями зорової функції;
- з порушеннями інтелекту;
- з порушеннями емоційно-вольової сфери.

II. Виконання практичних завдань:

Проаналізуйте роль психолого-педагогічного супроводу для забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами інклюзивному закладі освіти

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІПО, 2016. 120 с.

2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в

загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.

3. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.

4. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.

5. Ольга Ферт. Гіперактивна дитина в школі. Стратегії корекції поведінки та академічної успішності, Львів, 2017, с.27

6. Основи інклюзивної освіти в початковій школі: робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 125 с.

7. Островська К. О., Саламон О. Л. , Січкач Л. І., Кондратенко Ю. В., Рєзнік Н. В. Секвенційні програми допомоги дітям з аутизмом. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 119 с.

8. Островська К.О., Качмарик Х.В., Дробіт Л.Р. Основи діагностики дітей з розладами аутистичного спектра. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 124 с.

9. Островська К.О., Островський І.П., Сайко Х.Я. Індивідуальний маршрут дитини з розладами спектру аутизму. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 52 с.

10. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.

11. Прохоренко Л.І. Дитина із труднощами у навчанні / Л.І. Прохоренко. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 48 с.

12. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

13. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. 378 с.

14. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОР Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

Додаткова література:

1. Філоненко О.С., Гордієнко Т.В. Урахування індивідуальних особливостей учнів з особливими освітніми потребами в освітньому процесі початкової школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* / редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 77. Т.2 с.54-58

2. Гордієнко Т.В., Білоусова Н.В. Деякі аспекти організації освітнього процесу в інклюзивному класі початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 39. Том 1. с. 288-293

3. Гордієнко Т.В., Білоусова Н.В. Особливості організації ефективної педагогічної діяльності вчителя початкових класів в умовах інклюзії *Наукові записки. Серія Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)* / за заг. ред. В. В. Бурназової. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. № 2. с.18-26.

4. Bilousova Nadiia, Hordiienko Tetiana, Demchenko Nataliia, Filonenko Olena, Bobro Artur. The organisation of educational space in the new Ukrainian school. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*, Volume 8, No. 3, 2020, pp. 270-279. <https://journals.-indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1406909> **Scopus**

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. Державна служба якості освіти. https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/-Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 30.01.2024).

2. Індивідуальна програма розвитку за новим зразком 2022 р. (ІПР). URL: <https://naurok.com.ua/individualna-programa-rozvitku-za-novim-zrazkom-2022r-ipr-274338.html> (дата звернення: 30.01.2024).

3. Інклюзивне навчання <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> (дата звернення: 30.01.2024).

4. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/653/25d/630/65325d630b634556478794.pdf> (дата звернення: 30.01.2024).

5. Про повну загальну середню освіту: Закон України. URL:https://rada.info/upload/users_files/41996790/288718669157e3fe66811992200e6b4d.docx.(дата звернення: 30.01.2024).

6. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 08.08. 2013 р. № 1/9-539. URL:<https://osvita.ua/legislation/other/36815/>. (дата звернення: 30.01.2024).

7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n8>. (дата звернення: 30.01.2024).

8. Рекомендації: Безпечне освітнє середовище: надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzivne-navchannya/2023/08/04/Lyst.MON-1.11479-23.vid.03.08.2023-1.pdf> (дата звернення: 30.01.2024).

✓ Практичне заняття № 4

Тема: *Організація освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти*

Мета: - дослідження та розробка ефективних стратегій, методів та підходів до організації навчання та виховання у контексті інклюзивної освіти;

- аналіз сучасних підходів до викладання, врахування індивідуальних потреб кожного учня, створення сприятливого середовища для навчання та соціальної взаємодії, а також розробку програм та матеріалів з урахуванням різноманітності учнівського складу;

- сприяння інклюзивному розвитку суспільства шляхом забезпечення рівних можливостей у навчанні та розвитку кожної особи, незалежно від її індивідуальних особливостей.

I. Обговорення питань:

1. Порядок проходження комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини

2. Скаффолдинг та стратегії універсального дизайну у навчанні.
Ресурсна кімната у закладі освіти

3. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.

4. Форми організації інклюзивного навчання

5. Методи і засоби інклюзивного навчання

6. Сутність і завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами

7. Соціальне виховання дітей в умовах інклюзивної освіти

II. Виконання практичних завдань:

Пояснити порядок оформлення дитини з особливими освітніми потребами до інклюзивного закладу освіти.

Проблемно-орієнтовне реферування корекційних технологій і методів для дітей з ООП

Розроблення заходів, за допомогою яких можна усунути бар'єри для навчання та залучення дітей з ООП

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Інклюзивна освіта від А до Я: порадник для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.
2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.
3. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
4. Наталія Матвеева. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом: Практикум. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2020. НАІР, 188 с.
5. Основи інклюзивної освіти в початковій школі: робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 125 с.
6. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред.. Колупаєвої А.А. К: «А. С. К.», 2012. 308 с.
7. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.
8. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
9. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
10. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ 2000», 2019. 264 с.

Додаткова література:

1. Гордієнко Т.В., Дубровська Л.О., Дубровський В.Л. Особливості організації інклюзивного навчання в початковій школі. *Педагогічні науки: теорія та практика*. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 2 (38). с.120-125

2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./[Тоні Бут]; пер. з англ.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.190 с.

3. Bilousova Nadiia, Hordiienko Tetiana, Demchenko Nataliia, Filonenko Olena, Bobro Artur. The organisation of educational space in the new Ukrainian school. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*, Volume 8, No. 3, 2020, pp. 270-279. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1406909>
Scopus

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Індивідуальна програма розвитку за новим зразком 2022 р. (ІПР). URL: <https://naurok.com.ua/individualna-programa-rozvitku-za-novim-zrazkom-2022r-ipr-274338.html> (дата звернення: 30.01.2024).

2. Інклюзивне навчання <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> (дата звернення: 30.01.2024).

3. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/653/25d/630/65325d630b634556478794.pdf> (дата звернення: 30.01.2024).

✓ Практичне заняття № 5

Тема: Додаткові освітні послуги в інклюзивному середовищі

Мета: - усвідомлення та вдосконалення методів та підходів до надання освітніх послуг для учнів з особливими потребами в інклюзивних навчальних середовищах;

- дослідження різних програм та практик, спрямованих на забезпечення доступності та якості освіти для всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб;

- підбір ефективних стратегій та ресурси для підтримки навчання та розвитку кожного учня в інклюзивному середовищі.

I. Обговорення питань:

1. Сутність поняття додаткові освітні послуги.

2. Види психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових занять.

3. Розвиток мовлення (розвиток мовлення за методикою ТАН-Содерберг, логопедичні заняття: розвиток мовленнєвої комунікації, розвиток понятійної частини мови, звуковимови, діалогового мовлення).

4. Сенсорна інтеграція.

5. Корекція розвитку (ізотерапія, ліплення: пластилінотерапія, глинотерапія, тістотерапія, аплікація, паперопластика, малювання, конструювання, казкотерапія, музикотерапія, ігротерапія, Монтессорі-терапія, ЛЕГО-конструювання та конструювання з м'яких, великогабаритних модулів.

6. Ритміка (барабанотерапія, корекційна ритміка, логоритміка, драмотерапія).

7. Лікувальна фізична культура ЛФК (корекція і компенсація недоліків фізичного розвитку; корекція порушень в рухах, порушення координації, орієнтування в просторі, точність в русі, рівноваги і т. ін., усунення недоліків у розвитку рухових і інших якостей (сили, швидкості, координації, витривалості, гнучкості і т.ін.)

8. Тренінг соціальних навичок (ігрова терапія, соціальне моделювання, відеомоделювання, стимулювання розвитку емоційного інтелекту, соціального сприймання: розвиток базового відчуття безпеки і довіри, толерантність до дітей, позитивний досвід соціальної взаємодії та ін.)

9. Корекція дрібної моторики рук.

10. Корекція регуляторного компонента (мотивація, самоконтроль).

II. Виконання практичних завдань:

Орієнтовний зміст методичної скарбниці педагога для роботи з учнем із ООП

Створити інфографіку з інформацією про переваги надання додаткових освітніх послуг для всіх учнів, незалежно від їх потреб.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. 120 с.

2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.

3. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку / навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.

4. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.

5. Ольга Ферт. Гіперактивна дитина в школі. Стратегії корекції поведінки та академічної успішності, Львів, 2017, с.27

6. Основи інклюзивної освіти в початковій школі: робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 125 с.

7. Островська К. О., Саламон О. Л., Січкач Л. І., Кондратенко Ю. В., Резнік Н. В. Секвенційні програми допомоги дітям з аутизмом. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 119 с.

8. Островська К.О., Качмарик Х.В., Дробіт Л.Р. Основи діагностики дітей з розладами аутистичного спектра. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 124 с.
9. Островська К.О., Островський І.П., Сайко Х.Я. Індивідуальний маршрут дитини з розладами спектру аутизму. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 52 с.
10. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.
11. Прохоренко Л.І. Дитина із труднощами у навчанні / Л.І.Прохоренко. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 48 с.
12. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
13. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
14. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с

Додаткова література:

1. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./[Тоні Бут]; пер. з англ. .: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.190 с.

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Інклюзивне навчання <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> (дата звернення: 30.01.2024).
2. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/653/25d/630/65325d630b634556478794.pdf> (дата звернення: 30.01.2024).

✓ Практичне заняття № 6

Тема: *Сутність процесів адаптації та модифікації для вдосконалення процесу освіти учнів з особливими освітніми потребами*

Мета: - дослідження та розуміння процесу адаптації та модифікації навчального матеріалу, методик та середовища з метою оптимізації навчання для учнів з особливими освітніми потребами;

- аналіз різних підходів до адаптації навчального змісту та методів навчання;

- розробка та застосування індивідуалізованих програм та підходів, що враховують потреби та особливості кожного учня;

- створення ефективних стратегій, спрямованих на підвищення якості освіти для учнів з особливими освітніми потребами та забезпечення їхнього повноцінної участі у навчальному процесі та соціальному житті.

I. Обговорення питань:

1. Суть поняття «адаптація», «модифікація».

2. Види адаптації (пристосування середовища, адаптація навчальних підходів та матеріалів, адаптація навчального плану та ін.)

3. Характеристика основних шляхів модифікації; вимоги до організації процесу модифікації

4. Значення адаптації та модифікації навчального матеріалу в умовах інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами

5. Зміст, форми та методи навчання осіб з порушенням психофізичного розвитку.

6. Основні умови створення комфортного середовища навчання, виховання та розвитку дітей з ООП.

7. Різниця між адаптованою та модифікованою програмою

8. Методики оцінювання учнів, які навчаються за адаптованими програмами

II. Виконання практичних завдань:

Підбір прикладів адаптацій та модифікацій навчального матеріалу в умовах інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами (Українська мова, Математика, Я досліджую світ, Мистецтво, Дизайн і технології, Фізична культура)

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. 120 с.
2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.
3. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.
4. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
5. Ольга Ферт. Гіперактивна дитина в школі. Стратегії корекції поведінки та академічної успішності, Львів, 2017, с.27
6. Основи інклюзивної освіти в початковій школі: робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 125 с.
7. Островська К. О., Саламон О. Л. , Січкач Л. І., Кондратенко Ю. В., Рєзнік Н. В. Секвенційні програми допомоги дітям з аутизмом. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 119 с.
8. Островська К.О., Качмарик Х.В., Дробіт Л.Р. Основи діагностики дітей з розладами аутистичного спектра. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 124 с.
9. Островська К.О., Островський І.П., Сайко Х.Я. Індивідуальний маршрут дитини з розладами спектру аутизму. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 52 с.

10. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.
11. Прохоренко Л.І. Дитина із труднощами у навчанні / Л.І.Прохоренко. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 48 с.
12. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.
13. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРИНТ-ОФІС», 2015. 378 с.
14. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

Додаткова література:

1. Гордієнко Т.В., Дубровська Л.О., Дубровський В.Л. Форми та методи інклюзивного навчання на уроках математики в початковій школі. *Науковий вісник Південноукраїнського педагогічного університету імені К.Д.Ушинського*. Випуск 2 (135). Одеса, 2021. с.68-74.
2. Гордієнко Т.В., Дубровська Л.О., Дубровський В.Л. Особливості організації інклюзивного навчання в початковій школі. *Педагогічні науки: теорія та практика*. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 2 (38). с.120-125

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. Державна служба якості освіти. https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/-Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 17.03.2024).
2. Інклюзивне навчання <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> (дата звернення: 17.03.2024).
3. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/653/25d/630/65325d630b634556478794.pdf> (дата звернення: 17.03.2024).

Практичне заняття № 7

Тема: *Посада асистента вчителя в закладі освіти з інклюзивним навчанням*

Мета: - дослідження ролі та функцій асистента вчителя у контексті інклюзивної освіти;

- вивчення завдань, які виконує асистент вчителя, його взаємодії з учнями з особливими освітніми потребами, вчителем та іншими працівниками закладу освіти;

- формування розуміння, як асистент вчителя сприяє створенню інклюзивного середовища, допомагає забезпечити індивідуальні потреби учнів, сприяє їхньому успіху в навчанні та інтеграції в соціальне життя школи;

- пошук, розробка та впровадження кращих практик роботи асистентів вчителя в контексті інклюзивної освіти.

I. Обговорення питань:

1. Асистент вчителя в українському законодавстві: основні функції, завдання, необхідні компетентності.

2. Зміст роботи асистента вихователя, його посадові обов'язки.

3. Роль асистента вчителя в діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами

4. Планування роботи асистента вчителя, оптимізація діяльності з ведення документації (Річний план роботи асистента вчителя, Список здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, Журналі обліку консультацій та просвітницьких заходів, Індивідуальна програма розвитку, Журнал спостережень, графік роботи асистента вчителя (залежно від робочого навантаження), Портфоліо дитини, Журнал обліку робочого часу, Щоденний план роботи асистента вчителя, Журнал обліку методичної роботи

5. Робота асистента вчителя з батьками

II. Виконання практичних завдань:

Скласти методичні рекомендації для асистента вчителя класу з інклюзивною формою навчання, в якому навчаються діти з різними особливими освітніми потребами

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. 120 с.

2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.

3. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.

4. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі: метод. посіб. / уклад.: О. В. Коган та ін. Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

5. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.

6. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.

7. Прохоренко Л.І. Дитина із труднощами у навчанні / Л.І.Прохоренко. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 48 с.

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. Державна служба якості освіти. https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/-Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 17.03.2024).

2. Індивідуальна програма розвитку за новим зразком 2022 р. (ІПР). URL: <https://naurok.com.ua/individualna-programa-rozvitku-za-novim-zrazkom-2022r-ipr-274338.html> (дата звернення: 17.03.2024).

3. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/653/25d/630/65325d630b634556478794.pdf> (дата звернення: 17.03.2024).

4. Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06. 2018 р. № 609. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5b1/e72/1d2/5b1e721d2c67a022705177.pdf> (дата звернення: 17.03.2024).

5. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя: лист МОН молодьспорту від 25.09.2012 р. № 1/9-675. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/. (дата звернення: 17.03.2024).

Практичне заняття № 8

Тема: *Спільне викладання як запорука успішної взаємодії учителя та асистента вчителя*

Мета: - дослідження та розуміння важливості спільної роботи вчителя та асистента вчителя для ефективної організації навчального процесу в інклюзивному середовищі;

- аналіз ролі та обов'язків кожного з цих фахівців, їхню взаємодію з учнями з різними освітніми потребами, а також спільне планування та виконання навчальних активностей;

- розуміння та розвиток навичок спільної комунікації, координації дій та взаємодопомоги між учителем та асистентом вчителя з метою забезпечення максимальної підтримки та успіху всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб.

I. Обговорення питань:

1. Моделі співробітництва фахівців у ході інклюзивного навчання: світовий досвід

2. Стратегії ефективної роботи вчителя та асистента вчителя

3. Основні моделі спільного викладання (модель консультування, модель навчання, модель співпраці)

4. Форми спільного викладання (один викладає – інший допомагає, паралельне викладання, диференційоване викладання, викладання в команді)

4. Group sharing та інші моделі co-teaching ()

6. Додаткові освітні послуги в інклюзивному освітньому середовищі.

II. Виконання практичних завдань:

Підготовка планів-конспектів для дітей з особливими освітніми потребами, враховуючи командну взаємодію вчителя та асистента (Навчання грамоти (читання та письмо), Формування елементарних математичних уявлень, Ознайомлення з довкіллям, Основи трудового навчання, Адаптивна фізична культура, Мистецтво)

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з

дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. 120 с.

2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.

3. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку / навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.

4. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі: метод. посіб. / уклад.: О. В. Коган та ін. Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

5. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.

6. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.

7. Прохоренко Л.І. Дитина із труднощами у навчанні / Л.І.Прохоренко. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 48 с.

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. Державна служба якості освіти. https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 17.03.2024).

2. Індивідуальна програма розвитку за новим зразком 2022 р. (ІПР). URL: <https://naurok.com.ua/individualna-programa-rozvitku-za-novim-zrazkom-2022r-ipr-274338.html> (дата звернення: 17.03.2024).

3. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/653/25d/630/65325d630b634556478794.pdf> (дата звернення: 17.03.2024).

4. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя: лист МОН молодьспорту від 25.09.2012 р. № 1/9-675. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/. (дата звернення: 17.03.2024).

Практичне заняття № 9

Тема: *Корекція відхилень у поведінці дітей*

Мета: - усвідомлення причин негативної поведінки у дітей;

- вивчення методів корекції цих відхилень та розвитку навичок вихованців у позитивному напрямку.

I. Обговорення питань:

1. Поняття про девіантну поведінку.

2. Соціально-психологічна характеристика видів девіантної поведінки (характеристика делінквентної поведінки, характеристика адиктивної поведінки, характеристика суїцидної поведінки).

3. Біологічні, соціальні та психологічні детермінанти відхилень у поведінці.

4. Характеристика важковиховуваності як основи формування девіацій.

5. Психолого-педагогічна корекція девіантної поведінки школярів у навчально-виховному процесі (превенція девіантної поведінки, психолого-педагогічна інтервенція девіантної поведінки).

II. Виконання практичних завдань:

Розробити план корекції конкретного відхилення у поведінці дитини на основі вивчених методів і стратегій.

Провести рольову гру, де студенти відтворюють ситуацію з відхиленням у поведінці дитини і спробують знайти оптимальний спосіб реагування.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. 120 с.

2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.

3. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник /

Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.

4. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.

5. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки. Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2010, 117 с.

6. Ольга Ферт. Гіперактивна дитина в школі. Стратегії корекції поведінки та академічної успішності, Львів, 2017, с.27

7. Основи інклюзивної освіти в початковій школі: робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 125 с.

8. Островська К. О., Саламон О. Л. , Січкара Л. І., Кондратенко Ю. В., Рєзнік Н. В. Секвенційні програми допомоги дітям з аутизмом. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 119 с.

9. Островська К.О., Качмарик Х.В., Дробіт Л.Р. Основи діагностики дітей з розладами аутистичного спектра. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 124 с.

10. Островська К.О., Островський І.П., Сайко Х.Я. Індивідуальний маршрут дитини з розладами спектру аутизму. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 52 с.

11. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.

12. Прохоренко Л.І. Дитина із труднощами у навчанні / Л.І. Прохоренко. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 48 с.

13. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

14. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРИНТ-ОФІС», 2015. 378 с.

15. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

Практичне заняття № 10

Тема: *Сучасні технології та методики навчання учнів з особливими освітніми потребами*

Мета: - дослідження та впровадження інноваційних підходів до навчання для оптимізації освітнього процесу учнів з особливими потребами;

- ознайомлення з сучасними технологіями, програмним забезпеченням та методиками, які сприяють ефективному навчанню учнів з особливими потребами;

- забезпечення доступності навчання за допомогою інноваційних засобів, врахування індивідуальних потреб та можливостей кожного учня, а також розвиток інструментів для оцінки ефективності використання таких технологій та методик у практичній діяльності.

I. Обговорення питань:

1. Новітні виклики навчання дітей з особливими освітніми потребами: дистанційне та змішане навчання.

2. Використання інтерактивних відеоуроків, онлайн платформ для індивідуалізованого навчання.

3. Програмне забезпечення для розвитку навичок читання та письма, додатки та ігри для стимулювання когнітивних процесів.

4. Допоміжні технології для навчання дітей з ООП (Програми розпізнавання мови, Синтезатори мовлення та зчитувачі з екрана для озвучування тексту, Merlyn Mind 's Symphony Classroom, Технологія Tobii, Speechify, Kurzweil 3000, Додаток Co:Writer, комп'ютерна технологія «Ігри для тигри», кубики М. Зайцева з логодоповненнями, освітня програма «Живий звук» та ін.)

5. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами (Піктограми, PECS, Леб-система, TEACCH, АВА аналіз та ін.).

II. Виконання практичних завдань:

Створити ресурсний poradnik для дистанційного навчання дітей з ООП. Огляд та створення бази ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

16. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник

для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. 120 с.

17. Колупасєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.

18. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.

19. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.

20. Ольга Ферт. Гіперактивна дитина в школі. Стратегії корекції поведінки та академічної успішності, Львів, 2017, с.27.

21. Основи інклюзивної освіти в початковій школі: робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 125 с.

22. Островська К. О., Саламон О. Л., Січкач Л. І., Кондратенко Ю. В., Рєзнік Н. В. Секвенційні програми допомоги дітям з аутизмом. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 119 с.

23. Островська К.О., Качмарик Х.В., Дробіт Л.Р. Основи діагностики дітей з розладами аутистичного спектра. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 124 с.

24. Островська К.О., Островський І.П., Сайко Х.Я. Індивідуальний маршрут дитини з розладами спектру аутизму. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 52 с.

25. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.

26. Прохоренко Л.І. Дитина із труднощами у навчанні / Л.І.Прохоренко. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 48 с.

27. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

28. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРІНТ-ОФІС», 2015. 378 с.

29. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота здобувача над засвоєнням навчальної дисципліни є необхідним елементом ефективного формування компетентностей та включає вивчення і конспектування питань, що винесені на самостійне опрацювання, критичне осмислення основних термінів та понять за темами дисципліни, підготовка конспектів, рефератів, виступів на практичних заняттях.

За кожною з тем передбачено вивчення теоретичних питань, що вимагає від здобувачів роботи не тільки над навчально-методичною літературою, а й над матеріалами періодичних видань та законодавчими і нормативними актами.

Метою самостійної роботи магістрів з навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти» є стимулювання мотивації навчання у ЗВО за спеціальністю 013 Початкова освіта, розширення і поглиблення знань про сутність та особливості професійної діяльності корекційного педагога у мультидисциплінарній команді, розвиток творчих здібностей, пізнавальних інтересів, бажання займатися самоосвітою, саморозвитком, самовихованням.

Самостійна робота над навчальною дисципліною «Педагогіка інклюзивної освіти» включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- підготовка до виступу на практичних заняттях;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- виконання практичних завдань.

№ з/п	Назва теми	Кіль-ть год. (д.ф./з.ф.)	Форма звітності
	Вид самостійної роботи		
1	Аналіз процесу реформування освітньої системи України, а також принципу універсального дизайну у сфері освіти. Визначення курикулуму навчального та корекційно- розвивального процесу.	12/16	конспект
2	Аналіз вітчизняної наукової періодики з проблем навчальної дисципліни на сайті Національної бібліотеки України імені в.І.Вернадського - <i>Наукова періодика України - Простий пошук</i> - 	12/16	Список джерел згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація Бібліографічне посилення. Загальні положення та правила складання.» з анотацією і власною оцінкою.
3	Аналіз технологій диференційованого викладання: адаптації та модифікації змісту, процесу, результату, середовища. Набуття практичних навичок складання індивідуального навчального плану та індивідуальної програми розвитку.	12/16	конспект
4	З'ясування умов ефективної адаптації дітей з особливими освітніми проблемами в інклюзивному навчальному закладі. Набуття практичних навичок визначення основних причин невдалої соціалізації школярів, типових недоліків в організації навчально- виховного процесу освітнього закладу, педагогічних умов та шляхів оптимізації процесу соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.	12/16	тези, співбесіда

5	Аналіз психофізіологічних особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Визначення стратегії підтримки та стимулювання в навчальному середовищі. Розгляд правил спілкування з дитиною, в якій існують ті чи інші освітні потреби.	12/16	письмовий аналіз, демонстрація вправ
Разом		60/80	

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ БЕЗКОШТОВНИХ ОНЛАЙН-КУРСІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Неформальне навчання – процес здобуття освіти, що не регламентований місцем, терміном і формою навчання та не передбачає отримання документів про освіту державного зразка.

До сфери неформального навчання, належать індивідуальні заняття (сертифікатні програми, тренінги, короткотермінові курси, літні школи тощо під керівництвом тренерів, репетиторів та інших фахівців), які мають практичні короткострокові цілі. У більшості випадків неформальне навчання передбачає отримання слухачами актуальних практичних і теоретичних знань, навичок, оволодіння сучасними методами розв'язання професійних завдань, підвищення рівня їх професійної компетентності, вдосконалення існуючих знань та їх саморозвиток.

Всі бажаючі мають можливість здобувати неформальну освіту. Слід відмітити, що отримані при цьому результати навчання можуть бути перезараховані здобувачам освіти у їх формальному навчанні. Тобто студенти мають можливість отримати оцінку підсумкового контролю із окремих дисциплін за знання здобуті на індивідуальних заняттях не лише в стінах Університету, а і за його межами.

Результати неформальної освіти при вивченні навчальної дисципліни «Педагогіка інклюзивної освіти» зараховуються після проходження онлайн-курсів з проблем навчальної дисципліни при наявності сертифікату і рефлексії проведеної роботи.

<p>✓ «Безпечний простір»</p>	
<p>✓ «Вступ до раннього втручання»</p>	
<p>✓ «Діалоги без тривоги»</p>	

✓ «Знати, як допомогти»

✓ «Недискримінаційний підхід у навчанні»

✓ «Протидія торгівлі людьми в Україні»

<p>✓ «Робота вчителя початкових класів з дітьми з особливими освітніми потребами»</p>	
<p>✓ «Участь батьків у організації інклюзивного навчання»</p>	
<p>✓ «Школа для всіх»</p>	

✓ «Як навчати супергероїв»

✓ «Компенсаторне навчання практичної математики дітей з інтелектуальними порушеннями»

**Prometheus – український громадський проєкт
масових відкритих онлайн-курсів**

✓ Травмообізнані: вплив травми на розвиток дітей раннього віку

✓ Благополуччя та захист дітей

✓ Небайдужі: базові емоційні потреби та соціальна взаємодія

✓ Травмообізнані: практики для вихователів та вчителів

✓ Я і якісне цілісне навчання.
Соціально-емоційне навчання і психосоціальна підтримка.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Максимальна підсумкова кількість балів із дисципліни, яку здобувач вищої освіти може отримати за семестр (максимальна підсумкова семестрова рейтингова оцінка), дорівнює 100.

Підсумкова оцінка курсу буде обчислюватися з використанням таких складових:

Бали	Результат навчання, що оцінюється
24	<p>Підготовка 6 планів-конспектів і проведення фрагментів уроків для дітей з особливими освітніми потребами, враховуючи командну взаємодію вчителя та асистента:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Навчання грамоти (читання та письмо)2. Формування елементарних математичних уявлень3. Ознайомлення з довкіллям4. Основи трудового навчання5. Адаптивна фізична культура6. Мистецтво <p><i>Оцінюється:</i> конспект уроку (один урок - 4б.)</p> <ul style="list-style-type: none">○ доцільність використаних методів, прийомів та засобів навчання – 2 б.,○ подача матеріалу з врахуванням освітніх потреб – 2 б.
10	<p>Аналіз корекційно-розвивальних програм для дітей з особливими освітніми потребами</p> <p>Сайт Інституту модернізації змісту освіти https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/korektsiyni-programi</p> <p><i>Оцінюється:</i></p> <ul style="list-style-type: none">системний виклад матеріалу – 5 б.,пропозиції щодо вдосконалення програм – 5 б.
16	<p>Методична папка:</p> <p>Підбір вправ з ритміки, лікувальної фізкультури, логоритміки, розвитку мовлення, корекції розвитку для дітей з особливими освітніми потребами.</p>

	<p><i>Оцінюється:</i> доцільність вправ залежно від освітніх потреб – 10 б., публічне тренінгове проведення вправи – 6 б.</p>
20	<p>ІНДЗ - Проект-презентація «Методичні рекомендації по роботі з дітьми молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії»</p> <p><i>Оцінюється:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ знання й розуміння теоретичного матеріалу, практична спрямованість, відповідність темі, володіння науковою термінологією – 4б.; ○ доступність, візуальне представлення – 4б.; ○ відповідність вимогам, щодо оформлення; яскравість, зрозумілість – 4б.; ○ захист проєкту - чіткість, логіка викладу, представлення; володіння навичками ораторського мистецтва – 4б.; ○ наявність самостійних висновків) – 4б.
30	<p>Екзамен (письмовий або усний) - 30 б.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ здобувач(ка) глибоко і всебічно знає зміст курсу, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов’язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок - 26-30 б. ○ здобувач(ка) глибоко знає курс, добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші питання, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу - 16-25 б. ○ здобувач(ка) в основному знає курс, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено почувається, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов’язувати їх із майбутнім фахом - 6-15 б. ○ здобувач(ка) не опанував зміст курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів, практичними навичками не володіє - 0-5 б.
100	Разом

Критерії формувального оцінювання:

Формувальне оцінювання – це оцінювання під час навчання і «для навчання». «Формувальне» – тому що, на відміну від підсумкового, має на меті формування навчального процесу з урахуванням навчальних потреб кожного здобувача задля більш ефективного формування необхідних знань, умінь та ставлень.

Відмінно – здобувач другого (магістерського) рівня має системні, дієві знання, виявляє неординарні здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до наукового аналізу та прогнозування; уміє самостійно розв’язувати проблеми й практичні завдання; самостійно знаходить і використовує інформацію, виявляючи власне ставлення до неї; логічно й творчо використовує навчальний матеріал.

Добре – здобувач другого (магістерського) рівня володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя розвитку процесів і явищ; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела інформації; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності та творчо вирішує практичні завдання; відрізняє упереджену інформацію від об’єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

Задовільно – знання здобувача другого (магістерського) рівня є достатньо повними, він вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв’язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв’язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен вирішувати практичні завдання самостійно, але за зразком.

Незадовільно – здобувач другого (магістерського) рівня виявляє недостатні знання й розуміння основних положень навчального матеріалу з навчальної дисципліни, поверхово аналізує події, процеси, явища; не робить самостійно узагальнень і висновків; відповідь містить часткові помилки, недостатньо осмислена; застосовує знання під час розв’язуванні завдань за зразком з допомогою.

ПОЛІТИКА КУРСУ

✓ **Безпека** – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання ви під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за вашим місцем перебування, ви маєте повідомити про це викладача та перейти до безпечного місця.

✓ **Відвідування** занять є бажаним, але не обов'язковим компонентом курсу. У сучасних умовах передбачається використання гнучкої системи вивчення курсу завдяки складанню графіка індивідуального маршруту студента в опануванні змісту дисципліни.

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

✓ **Дед-лайн.** У випадку порушення графіку подачі звітних робіт, студенту призначається дата ліквідації відставання. Термін визначається індивідуально з кожним студентом у відповідності з причинами, які спричинили запізнення.

✓ **Переоцінка** роботи студента можлива лише за умови ґрунтовної аргументації з боку студента аспектів виконаного завдання, які виявилися наявними, але не достатньо або не чітко висвітленими.

✓ **Перескладання** виконаних студентом завдань можливе і здійснюється протягом терміну вивчення курсу. Після отримання балів за виконане завдання студент має одну спробу покращити результат до завершення здачі всіх запланованих робіт.

✓ **Академічна доброчесність та плагіат.** У підготовці до занять студенти можуть користуватися матеріалами мережі Інтернет, обговорювати зміст та форму подачі завдань, але самі роботи, які подаються викладачеві на перевірку, не мають бути ідентичними. Однакові роботи повертатимуться на доопрацювання, або зараховуватимуться як одна робота. При цьому бали оцінювання таких робіт поділятимуться порівну на всі однакові роботи.

При виконанні групових завдань, потрібно зазначати внесок кожного учасника/учасниці.

☑ **Мобільні пристрої** на заняттях можуть використовуватися з навчальною метою (робота з науковими статтями, законодавчо-нормативними документами, посібниками, підручниками, методичними матеріалами), що відповідають змісту курсу «Методика навчання технологічної освітньої галузі в початковій школі».

☑ **Поведінка в аудиторії.** Під час заняття студенти повинні дотримуватись правил розпорядку та етики спілкування. Покидати межі аудиторії можна лише з дозволу викладача. Під час заняття дозволяється пити воду. Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у формальній та неформальній освіті.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

Теоретичні засади інклюзивної освіти

Сутність і зміст поняття «інклюзивна освіта».

Інклюзивна освіта як забезпечення права на освіту для кожної дитини.

Еволюція розуміння інвалідності: основні моделі (благочинна, медична, соціальна).

Аналіз змісту понять «виключення», «сегрегація», «інтеграція», «інклюзія».

Відмінності між інтеграцією (медична модель) та інклюзією (соціальна модель).

Завдання і принципи інклюзивної освіти.

Конвенція ООН про права дитини.

Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю.

Визначення інклюзивної освіти через призму основних міжнародних документів: Саламанкська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у сфері освіти осіб з інвалідністю, рекомендації ЮНЕСКО 2008 р. (міжнародна конференція з питань освіти), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Концепція «Безпечна школа» (ЮНІСЕФ), «Індекс інклюзії», Цілі сталого тисячоліття на період до 2030р.

Переваги інклюзивної освіти для усіх учасників освітнього процесу: дітей з особливими освітніми потребами та їхніх однолітків, батьків дітей з особливими освітніми потребами, педагогів, керівників закладів освіти, місцевих громад і суспільства в цілому.

Основні бар'єри на шляху до впровадження інклюзивної освіти: фізичні, інформаційні, інституційні, ментальні

Особливості організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти

Концепція Нової української школи: концептуальні засади реформування середньої школи.

Основні принципи: педагогіка партнерства, готовність до інновацій, нові освітні стандарти й результати навчання, автономія школи і вчителя, фінансування освіти.

Мета нової школи та профіль випускника.

Ключові компоненти формули нової української школи.

Ключові компетентності для життя.

Інтегрований підхід до навчання: тематичне планування та проектний підхід.

Особливості організації освітнього середовища: навчальні осередки, «куточок усамітнення».

Забезпечення інклюзивного і безпечного освітнього середовища.

Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як механізм індивідуалізації освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення її додаткових потреб в освітньому процесі.

Особливості оцінювання навчальних досягнень дітей в умовах інклюзивної освіти.

Роль асистента вчителя у проведенні спостережень.

Команда психолого-педагогічного супроводу: основні завдання, склад, основні функції членів команди.

Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти (наказ МОН України № 609 від 08.06.2018 р.).

Партнерство з батьками як необхідна умова успішного інклюзивного навчання.

Співпраця з місцевою громадою: роль Інклюзивно-ресурсних центрів у наданні додаткової підтримки.

Методичні засади інклюзивної освіти

Принципи, завдання та зміст методики корекційно-педагогічної роботи із вихованцями з порушенням слуху в інклюзивному класі.

Методика навчання та виховання учнів із вадами зору в інклюзивному класі.

Методика навчання та виховання учнів із вадами опорно-рухового апарату в інклюзивному класі.

Профілактично-корекційна робота з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату.

Методика організації корекційно-педагогічного процесу для дітей із вадами інтелекту в умовах інклюзивного класу.

Психофізичні особливості молодших школярів «групи ризику» (соматично ослаблених, агресивних, гіперактивних, замкнених дітей) та методика роботи.

Вітчизняний і зарубіжний досвід теорії і методики інклюзивної освіти учнів «групи ризику».

Психолого-педагогічна характеристика та методика роботи з обдарованими і талановитими дітьми молодшого шкільного віку.

Застосування спеціальних освітніх програм для обдарованих і талановитих учнів в умовах інклюзивних класів.

Характеристика типових труднощів батьків і педагогів у процесі навчання та виховання дітей із особливими потребами:

- порушеннями зору;
- порушеннями слуху;
- порушеннями опорно-рухового апарату;
- гіперактивних дітей;
- порушеннями мовлення;
- мінімальною мозковою дисфункцією;
- затримкою психічного розвитку.

Характеристика типових труднощів батьків і педагогів у процесі навчання та виховання інфантильних дітей.

Практичні завдання для розкриття рівня практичної підготовки до виконання фахових обов'язків і повноважень з предметної спеціалізації

1. Наведіть приклади ситуації включення, сегреції, інтеграції та інклюзії у навчання дітей з особливими освітніми потребами.

2. Проаналізуйте переваги інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами, їхніх батьків, учителів, суспільства.

3. Проаналізуйте основні результати впровадження національного проекту «Інклюзивна освіта – рівень свідомості нації».

4. Здійсніть порівняльну характеристику міжнародного та національного законодавства у сфері інклюзивної освіти.

5. Окресліть перспективні напрямки інклюзивної освіти в Україні.

6. Окресліть перспективні напрямки розвитку інклюзивної освіти в Україні, враховуючи досвід Канади.

7. Окресліть перспективні напрямки розвитку інклюзивної освіти в Україні, враховуючи досвід США.

8. Окресліть перспективні напрямки розвитку інклюзивної освіти в Україні, враховуючи досвід Європейських країн.

9. Окресліть роль Міністерства освіти і науки України у формуванні державної політики у сфері інклюзивної освіти.

10. Проаналізуйте модель партнерських відносин між закладом загальної середньої освіти та іншими закладами й установами з метою організації інклюзивного освітнього середовища.

11. Проаналізуйте чисельність закладів спеціальної освіти та закладів середньої освіти з інклюзивним навчанням впродовж останніх років.

12. Розгляньте досвід організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти як приклад позитивного ставлення учнів та суспільства загалом до осіб з особливими освітніми потребами.

13. Сформулюйте основні деонтологічні вимоги до діяльності педагогічних працівників в інклюзивному класі, спираючись на статті Закону України «Про освіту», та Закону України «Про загальну середню освіту».

14. Сформулюйте основні причини конфліктів, що виникають в інклюзивному класі.

15. Охарактеризуйте категорії дітей з особливими освітніми потребами за різними класифікаційними ознаками.

16. Розкрийте ключові позиції Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків.

17. Охарактеризуйте послідовність кроків до вибору класів і кодів Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків.

18. Залучення додаткових фахівців до освітнього процесу: переваги та труднощі.

19. Розкрийте зміст поняття «формальне оцінювання» та порівняйте його зі змістом поняття «педагогічне оцінювання» в інклюзивному класі.

20. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як механізм індивідуалізації освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення її додаткових потреб в освітньому процесі. Доведіть переваги.

21. Проаналізуйте модель партнерських відносин між закладом загальної середньої освіти та іншими закладами й установами з метою організації інклюзивного освітнього середовища.

22. Наведіть приклади комплексу вправ для заняття втомі під час навчання на уроці в інклюзивному класі.

23. Розгляньте особливості застосування універсального дизайну у сфері освіти.

24. Порівняйте традиційне навчання та інклюзивне навчання.

25. Проаналізуйте методи формального оцінювання в інклюзивному класі.

26. Наведіть приклади освітніх послуг відповідно до особливих освітніх потреб дитини.

27. Наведіть приклади на якому етапі освітнього процесу в інклюзивних класах варто використовувати той чи інший метод.

28. Особливості організації навчання дітей залежно від їхнього типу інтелекту.

29. Наведіть приклади технології адаптації навчальних програм.

30. Наведіть приклади технології модифікації навчальних програм.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література:

1. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2016. 120 с.
2. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.
3. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І., К.: 2007. 128 с.
4. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. К.: «Самміт-Книга», 2009. 272 с.:
5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко К.: ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: Навчально-методичний посібник. К.: «АТОПОЛ» 2010.- 96 с.
7. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Харків, Вид-во «Ранок» ВГ «Кенгуру», 2018. 112 с.
8. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку /навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В., Трикоз С. В. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 558 с.
9. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Організація роботи корекційного педагога в мультидисциплінарній команді» для здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем спеціальності 016 Спеціальна освіта / Укладач: О.В. Гаяш. Ужгород: ДВНЗ «УЖНУ», 2022. 38 с.

10. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
11. Наталія Матвеева. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом: Практикум. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2020. НАІР, 188 с.
12. Ольга Ферт. Гіперактивна дитина в школі. Стратегії корекції поведінки та академічної успішності, Львів, 2017, с.27
13. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі: метод. посіб. / уклад.: О. В. Коган та ін. Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
14. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.
15. Основи інклюзивної освіти в початковій школі: робочий зошит / А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, О. О. Бабакіна, О. М. Акімова; за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2018. 125 с.
16. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник:/ за заг. ред.. Колупаєвої А.А. К: «А. С. К.», 2012. 308 с.
17. Островська К. О., Саламон О. Л. , Січкара Л. І., Кондратенко Ю. В., Рєзнік Н. В. Секвенційні програми допомоги дітям з аутизмом. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 119 с.
18. Островська К.О., Качмарик Х.В. , Дробіт Л.Р. Основи діагностики дітей з розладами аутистичного спектра. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 124 с.
19. Островська К.О., Островський І.П., Сайко Х.Я. Індивідуальний маршрут дитини з розладами спектру аутизму. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 52 с.
20. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агентство «Україна», 2019, 300 с.
21. Прохоренко Л.І. Дитина із труднощами у навчанні / Л.І. Прохоренко. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 48 с.
22. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2–ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

23. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРИНТ-ОФІС», 2015. 378 с.

24. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с

25. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ 2000», 2019. 264 с.

Додаткова література:

1. Гордієнко Т.В., Дубровська Л.О., Дубровський В.Л. Форми та методи інклюзивного навчання на уроках математики в початковій школі. *Науковий вісник Південноукраїнського педагогічного університету імені К.Д.Ушинського*. Випуск 2 (135). Одеса, 2021. с.68-74.

2. Філоненко О.С., Гордієнко Т.В. Урахування індивідуальних особливостей учнів з особливими освітніми потребами в освітньому процесі початкової школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* / редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 77. Т.2 с.54-58

3. Гордієнко Т.В., Білоусова Н.В. Деякі аспекти організації освітнього процесу в інклюзивному класі початкової школи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 39. Том 1. с. 288-293

4. Гордієнко Т.В., Білоусова Н.В. Особливості організації ефективної педагогічної діяльності вчителя початкових класів в умовах інклюзії *Наукові записки. Серія Психолого-педагогічні науки*"(Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. В. В. Бурназової. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. № 2. с.18-26.

5. Гордієнко Т. В., Філоненко О. С., Бобро А. А. Особливості інклюзивного навчання здобувачів початкової освіти. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»* (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. В. В. Бурназової. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. № 3 с.7-13

6. Гордієнко Т.В., Дубровська Л.О., Дубровський В.Л. Особливості

організації інклюзивного навчання в початковій школі. *Педагогічні науки: теорія та практика*. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 2 (38). с.120-125

7. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./[Тоні Бут]; пер. з англ. .: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.190 с.

8. Bilousova Nadiia, **Hordiienko Tetiana**, Demchenko Nataliia, Filonenko Olena, Bobro Artur. The organisation of educational space in the new Ukrainian school. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*, Volume 8, No. 3, 2020, pp. 270-279. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1406909> **Scopus**

9. Oleg Lisovets, Ruslan Novhorodskiy, Halina Bejger, Svitlana Borysiuk, Nina Ostanina, **Tetiana Hordiienko** Alternative communication in work with children with special needs in Ukraine. *AD ALTA-JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH*, Special Issue (14/01-XL - Volume 14, Issue 1, Special Issue XL) February, 2024. p.7-15 **WoS** https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140140/papers/A_01.pdf

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. Державна служба якості освіти. https://sge.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 17.03.2024).

2. Індивідуальна програма розвитку за новим зразком 2022 р. (ІПР). URL: <https://naurok.com.ua/individualna-programa-rozvitku-za-novim-zrazkom-2022r-ipr-274338.html> (дата звернення: 17.03.2024).

3. Інклюзивне навчання <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> (дата звернення: 17.03.2024).

4. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/653/25d/630/65325d630b634556478794.pdf> (дата звернення: 17.03.2024).

5. Про повну загальну середню освіту: Закон України. URL: https://rada.info/upload/users_files/41996790/288718669157e3fe66811992200e6b4d.docx. (дата звернення: 17.03.2024).

6. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освітудіям з особливими освітніми потребами: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 08.08. 2013 р. № 1/9-539.

URL:<https://osvita.ua/legislation/other/36815/> (дата звернення: 17.03.2024).

7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n8> (дата звернення: 17.03.2024).

8. Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06. 2018 р. № 609. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5b1/e72/1d2/5b1e721d2c67a022705177.pdf> (дата звернення: 17.03.2024).

9. Програма корекційно-розвивальних занять з дітьми неготовими до шкільного навчання «Лісова Абетка». Укладачі Кльоц Л.А. Сидоренко Н.О. https://docs.google.com/document/u/0/d/1B6SIkk7pOoMRtgzkwoiHzr8ajIN9vvaV3mcnd_alyLI/mobilebasic (дата звернення: 09.04.2024).

10. Рекомендації: Безпечне освітнє середовище: надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2023/08/04/Lyst.MON-1.11479-23.vid.03.08.2023-1.pdf> (дата звернення: 17.03.2024).

11. Щодо посадових обов'язків асистента вчителя: лист МОН молодьспорту від 25.09.2012 р. № 1/9-675. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/. (дата звернення: 17.03.2024).

Навчальне видання

Укладач:

Т. В. ГОРДІЄНКО

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до вивчення навчальної дисципліни
ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

*для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
напряму підготовки 013 Початкова освіта*

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – О. В. Борщ

Книга друкується в авторському редагуванні.

Підписано до друку 25.06.24 р.
Гарнітура Times
Замовлення № 93

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 2,3
Ум. друк. арк. 3,83

Папір офсетний
Електронне вид-ня

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.

м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3^А
(04631) 7–19–72

E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.